

PROGRAMIN VE YAPIMCININ ADI	Dosya Analiz / 15 RUANDA SOYKIRIMI	Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL
YAYIN YERİ, TARİHİ VE SAATİ	TSR Yabancı Dil	

SİNYAL

SES

BM'nin 1948 tarihli, Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'ne göre ulusal, etnik, ırksal ya da dinsel bir grubu, kısmen ya da tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen fiillerden herhangi biri, soykırım suçunu oluşturur. Bu fiiller şu şekilde sayılır: Gruba mensup olanların öldürülmesi; Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel ya da zihinsel zarar verilmesi; Grubun bütünüyle ya da kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracağı hesaplanarak, yaşam şartlarının kasten değiştirilmesi; Grup içinde doğumları engellemek amacıyla önlemler alınması; Gruba mensup çocukların zorla bir başka gruba nakledilmesi.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL'ün konuyla ilgili değerlendirmesini sunuyoruz...

Aslında 1944'de Polonyalı bir Yahudi, Raphael Lemkin, Nazi Almanya'sının, Yahudilere yönelik sistematik imha planını tanımlamaya çalışmasına kadar, literatürde soykırım diye bir kavram yoktur. Lemkin, Irk anlamında Yunanca "geno" kelimesini, öldürmek anlamındaki Latince "cide" kelimesiyle birleştirerek "genocide" (soykırım) kavramını ilk kez kullanır. Kavram esasen Bazı Batılı devletlerin yaptığı insanlık dışı uygulamalar için üretilmiş olmasına rağmen, bu devletlerce daha çok Batı dışı devletler için kullanılmaktadır.

Sözü bu hafta Fransa'da, bir komisyon oluşturulması girişiminden hareketle Ruanda Soykırımına getirmeye çalışıyorum. Ruanda soykırımı, Bosna'dan önce, herhalde insanlık tarihinin karşılaştığı en son soykırımdır.

Tarihi arka plan: Belçika'dan da aynı klasik: Parçala, Böl, Yönet

Ruanda'nın tarihi, aslında sömürgeleştirilen diğer pek çok devletin tarihinden farklı değildir. İlk olarak Almanya tarafından sömürgeleştirilir. Almanların 1. Dünya Savaşı'nı kaybetmesinden sonra, Ruanda'yı Belçika işgal eder.

Ruanda'nın sömürgeleştirilme yöntemi de diğerlerinden farklı değildir. Belçika'nın Ruanda'da yaptığı, İngiltere'nin "parçala, böl, yönet" siyasetinin bir başka versiyonudur. Belçika da, emperyal diğer pek çok ülke örneğinde görüldüğü gibi, emperyal düzenleri için azınlıkları destekleme

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ

politikası izler. Bu amaçla Almanya'nın başlattığı çoğunluktaki Hutulara karşı Tutsilere dayanma stratejisini ve Tutsilerin kafatasına göre daha üstün olduğu tezini sürdürür. Böylelikle, daha önce yüzyıllarca barış içinde, yan yana yaşayan Tutsi ve Hutu kabileleri arasında gerginlik oluşturulur. Belçika'nın bu "parçala, böl, yönet" siyaseti sonucu, ülke, bağımsızlığına kadar azınlıktaki Tutsiler tarafından, zor ve baskı altında yönetilir. Ruanda 1961'de bağımsızlığı elde ettiğinde ise yönetim Hutuların eline geçer. 1950'lerden sonra Belçika Hutuları desteklemeye başlar. Bu kez uzun yılların bastırılmışlığıyla, ezilmişliğiyle hareket eden Hutular kendilerine yapılanları Tutsilere uygularlar.

1994: 1 Milyon katliam..

Azınlıktaki Tutsiler ve çoğunluktaki Hutular arasındaki gerginlik ve çatışmalar 1994 yılına kadar devam eder. 1994'de Hutu olan Devlet Başkanı, Habyarimana Tutsilerle barış masasına oturur. Anlaşmaya varılır. Anlaşmalarına göre Tutsiler de ülke yönetimine katılacak ve söz sahibi olacaklardır. Fakat Habyarimana, uçağı vurularak öldürülür.

Devlet başkanının öldürülmesinden Tutsileri sorumlu tutan Hutular, korkunç bir katliama girişirler. Yüz günde yaklaşık bir milyon Tutsi ve ılımlı Hutu katledilir. Bu günde ortalama 10 bin insanın katledilmesi demektir. Devlet görevlilerinin ve yayınlarının da destek verdiği katliamda, ateşli silahları olmadığı için, Radikal Hutular palalarla yüzbinlerce insanı katleder, yakar, kadınlara tecavüz eder. Belçika'nın, parçalamak için, Tutsi ve Hutu olarak verdiği kimlik kartları, Tutsilerin daha kolay tespit edilip öldürülmesinin aracı olur. Soykırım, yüz gün sonra, Tutsilerin oluşturduğu Ruanda Yurtseverler Cephesinin (RPF) başkente girmesiyle sona erer.

Masumları koruyacağına askerlerini çeken bir BM

Soykırım başladığında ülkede 2500 BM Barış gücü askeri vardır. Soykırım karşısında Tutsilerin tek sığınağı BM Barış gücü olabilecektir. Fakat BM Barış Gücü'nün tepkisi, 1995'deki Bosna'dakinden, Srebrenitsa'dakinden farklı olmaz. BM Güvenlik Konseyi aldığı kararla, 2500 olan asker sayısını 250'ye indirir. Srebrenitsa'da da, şehri korumakla görevli olan Hollandalı BM Barış gücü komutanı Thom Karremans'ın kendisine sığınan 25 bin kişiyi ve şehri Sırlara teslim etmesi gibi.

Fransa'nın rolü...

Ruanda Devlet Başkanı olan Kagame, Fransa ve Belçika'yı soykırımın doğrudan siyasi hazırlayıcıları olarak suçlamaktadır. Soykırım mağdurları Fransa ve Belçika'da bu ülke yetkililerine karşı davalar açmış durumdadır.

Ruanda'daki Katolik Kilisesi, kilisenin soykırımda oynadığı rol nedeniyle Ruandalılardan özür dilemiş durumdadır.

Ruanda Ulusal Soykırım Mücadele Komisyonu, 2016'da "soykırım suçunun faili ve iş birliği" oldukları gerekçesiyle, aralarında Genelkurmay Başkanı Jacques Lanxade'nin de olduğu üst rütbeli 22 Fransız subayın ismini açıklar. Fransız subaylar, soykırımı yapanları eğitmek ve onlara silah tedarik etmekle suçlanmaktadır.

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ

Fransa, 23 Haziran 1994'de ülkenin güneybatısında sığınmacılar için güvenli bölge oluşturmak amacıyla operasyon başlatır. Ancak Fransa, soykırımı engellemek yerine soykırımcılara silah ve mühimmat desteği sağlayarak Ruanda Yurtsever Cephesinin ilerleyişini kısıtlar. Fransız gazeteci Saint-Exupery, Hutuları silahlandırma talimatının, dönemin Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın Genel Sekreteri Hubert Vedrine'in yazılı emriyle verildiğini ileri sürmektedir.

Fransa Eski Cumhurbaşkanı François Mitterrand, Le Figaro gazetesine 1998'de verdiği bir mülakattaki ifadesi ise korkunçtur: "O ülkelerde bir soykırım yaşanması o kadar da önemli bir şey değil"

Yoğun uluslararası tepkiler ve insan hakları eleştirileri nedeniyle, 25 yıl sonra nihayet Macron Nisan 2019'da, soykırımı dair komisyon kurma kararı alır. Konu üzerindeki tarafsız gözlemcilerin, yetkin uzmanların değil, Fransa tarafından "makbul" görülen isimlerin kurulan komisyona alındığı eleştirisi yapılmaktadır.

Belçika ve Fransa'nın suçlandığı Ruanda soykırımı daha 25 yıl önceydi. Brenton Tarrant'ın Cuma namazında 50 Müslümanı katletmesiye, daha geçen ay. Çoğu kez emperyalizmin tarihte kaldığını, Tarrantizm olarak adlandırdığım beyaz ırkçılığı terörünün, Nazizmin bir türünün artık yok olduğunu düşünürüz. Böyle düşünmek, belki de insan olmamızın bir gereği. Bu tür vahşetlerin tarihte kalmış olmasını umuyor ve arzu ediyoruz çünkü. Ama biz ne kadar unutursak unutalım, emperyalist niyetler, ölümcül ideolojilerin amaçları taptaze. Her durumda bize bunu hatırlatıyorlar. Bugün, dünden çok daha fazla kan dökebilecek bir teknik donanıma sahipler. Ve biz, insanlık ailesi olarak, vahşet Batı kaynaklı olduğunda, dünden daha az ortak bir karşı duruşa, daha az görme ve tepki gösterme eğilimine sahibiz.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL'ün konuyla ilgili değerlendirmesini sunduk...

SÖZCÜK SAYISI: 862

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ